

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Geographica 13(2019)

ISSN 2084-5456

DOI 10.24917/20845456.13.10

Klaudia Piasecka

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Polska

Turystyka w Andaluzji

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest wyszczególnienie i omówienie najważniejszych walorów turystycznych andaluzyjskiej części Hiszpanii z podziałem na najpopularniejsze miasta i ich atrakcje. Wymienione i scharakteryzowane walory w większości zostały uwzględnione na Liście Obiektów Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO, jednak pojawiają się też obiekty spoza tej listy. Autorka pragnie przedstawić dane, które zostały zgromadzone na podstawie zestawień opublikowanych przez instytucję *Junta de Andalucía* dotyczących ruchu turystycznego na terenie Andaluzji w 2017 i 2018 roku. Zestawienia wspomniane w niniejszym artykule zawierają informacje na temat liczby podróżujących turystów zagranicznych z wyszczególnieniem danych dla całego regionu i dla konkretnych prowincji. Ponadto zostanie scharakteryzowany profil przeciętnego turysty z 2010 i 2017 roku, który odwiedził andaluzyjskie ziemie uwzględniając jego płeć, wiek, sytuację finansową, wybrany środek transportu, cel podróży. Przytoczone dane wskazują na nieustanny wzrost zainteresowania Andaluzją wśród turystów. Artykuł ma charakter analityczny.

Tourism in Andalusia

Abstract

In the paper the characteristics of most popular and unusual tourist attractions of Andalusia will be discussed. The below-mentioned tourist attractions mostly enter into the list of World Heritage Sites, but there are also tourist attractions specified which are not on this list. Moreover, the author wishes to present that data received from *Junta de Andalucía* about tourist movement in Andalusia in 2017 and 2018. The data contains information about a number of the tourists from abroad in Andalusia and its provinces. Furthermore, the author wishes to characterize an ordinary tourist arriving in Andalusia comparing years 2010 and 2017. This characteristic will contain the tourist's sex, age, financial standing, means of transport and destination. The following data indicates a constant growth in interest in Andalusia.

Key word: Andalusia; tourism; tourist attractions; Spain

Słowa kluczowe: Andaluzja; Hiszpania; turystyka; walory turystyczne

Otrzymano: 13.09.2018

Received: 13.09.2018

Zaakceptowano: 05.05.2019

Accepted: 05.05.2019

Sugerowana cytacja / Suggested citation:

Piasecka, K. (2018). Turystyka w Andaluzji. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis Studia Geographica*, 13, 143–149, doi: 10.24917/20845456.13.10

Wprowadzenie

Obecnie turystyka odgrywa bardzo ważną rolę nie tylko w życiu człowieka, zaspokajając potrzebę odpoczynku i regeneracji sił, lecz również w gospodarce danego kraju, często będąc jej podstawowym filarem i istotnym źródłem dochodu. Przykładem państwa, które utrzymuje się z wpływów generowanych przez różne rodzaje turystyki jest Hiszpania – jedna z najpopularniejszych destynacji wypoczynkowych wśród turystów europejskich i amerykańskich. Z roku na rok odnotowuje się coraz większe zainteresowanie krajem korridy i flamenco. Artykuł skupia się na jednym z siedemnastu regionów autonomicznych Królestwa Hiszpanii – Andaluzji. Andaluzja to region położony w południowej części Półwyspu Iberyjskiego i jest to największy region autonomiczny pod względem powierzchni. Andaluzja składa się jeszcze z mniejszych jednostek administracyjnych – z prowincji. Osiem prowincji Andaluzji to: Almeria, Kadyks, Kordoba, Granada, Huelva, Jaen, Malaga i Sewilla (Straszewicz, 1982).

Czynniki warunkujące rozwój turystyki

W obecnych czasach turystyka odgrywa ważną rolę w życiu człowieka. Ciągły stres, życie w biegu i brak czasu dla siebie warunkuje nowe potrzeby, które turystyka, w znacznym stopniu, jest w stanie zaspokoić. Turystyka pozwala człowiekowi na odpoczynek z dala od miejskiego zgiełku, na zrelaksowanie się i na chwilowe zatrzymanie pędu życia. Turystyka ma też za zadanie rozwijać zdolności poznawcze i kształtować charakter człowieka (Przeclawski, 1997).

Czynniki, które wpływają na rozwój turystyki na danym obszarze są niezwykle zróżnicowane. Jednymi z najważniejszych przyczyn dla rozwoju sektora usług turystycznych są tzw. mega czynniki, wśród których znajdują się czynniki ekonomiczne. Ze względu na nieustanne wzbogacanie się społeczeństwa i odpowiednie rozplanowanie osobistego budżetu nadwyżki finansowe bardzo często przeznaczane są na podróże. Czynniki społeczne, a więc zmiana mentalności społeczeństwa, otwartość na inną kulturę, ciekawość, a także uregulowanie prawa pracy również mają istotny wpływ na rozwój turystyki (Kaczmarska, 2014). Kolejnymi mega czynnikami są czynniki techniczne, czyli powstanie i nieustanny rozwój infrastruktury turystycznej na danym terenie oraz czynniki polityczne, wśród których znajduje się m.in. polityka socjalna państwa, polityka zagraniczna, nastawienie władz państwowych do turystyki i poziom ich zaangażowania w sprawy dotyczące turystyki. Ważnym mega czynnikiem jest czynnik ekologiczny, czyli środowisko, od którego turystyka jest całkowicie zależna (Gaworecki, 2007).

Powyżej wymienione czynniki wpływają na rozwój turystyki na danym obszarze.

Sektor turystyczny i dominujące rodzaje turystyki w Andaluzji

Każda z andaluzyjskich prowincji obfituje w walory turystyczne, które przyciągają turystów oraz wpływają na rozwój państwowego sektora turystycznego. Sektor turystyczny w Andaluzji jest poddawany nieustannym zmianom: zwiększa się liczba miejsc noclegowych, punktów gastronomicznych, szlaków turystycznych, a także następuje rozbudowa transportu komunikacyjnego łączącego ze sobą największe ośrodki turystyczne. W Andaluzji do użytku oddane są cztery autostrady (AP-4 *Autopista del Sur*, AP-7 *Autopista del Mediterráneo*, AP-41 i AP-46), trzydzieści jeden dróg ekspresowych oraz sześć lotnisk międzynarodowych położonych w okolicach największych miast regionu, m.in. Sewilla-San Pablo, Malaga, Granada-Federico García Lorca, Jerez, Kordoba i Almeria.

Andaluzja to obszar, który łączy w sobie wiele rodzajów turystyki. Położenie geograficzne i rzeźba terenu pozwalają na swobodny rozwój m.in. turystyki górskiej i turystyki wypoczynkowej. Turystyka górska rozwija się w rejonie północnym Andaluzji w paśmie gór Sierra Morena, w centralnej części regionu w paśmie Gór Betyckich, w szczególności w masywie Sierra Nevada (Dobrzyński, R. 1977). Turystyka wypoczynkowa prężnie rozwija się wzdłuż linii brzegowej, szczególnie znanym kurortem jest Marbella, która swoimi ekskluzywnymi hotelami i eleganckimi restauracjami przyciąga najbogatszą światową klientelę.

Walory turystyczne andaluzyjskich prowincji

Almeria jest stolicą prowincji Almeria, która jest najbardziej wysunięta na wschód. Jej początki sięgają X wieku, kiedy to została założona przez Arabów. Ze skromnej dzielnicy Arabowie przemienili ją w bogate i najbardziej kosmopolityczne miasto w całym Al-Andalus (w całym arabskim państwie na terenie Półwyspu Iberyjskiego). Pozostałością po dawnej potędze Almerii jest Alcazaba – ufortyfikowany zamek położony na wzgórzu, który w środku przypominał małe miasteczko. Wewnątrz Alcazaby znajdowały się domy, meczet z minaretem, łaźnie publiczne. Główną funkcją Alcazaby była funkcja obronna, dlatego też otoczona była szerokim i wysokim murem, a także posiadała trzy wieże obserwacyjne.

Baeza to miasto położone w prowincji Jaen, które zostało wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO w 2003 roku ze względu na występujący tam zespół zabytków. Łączy on kościoły (m.in. Katedrę), zamki i pałace (m.in. Pałac *Jabalquinto*) i obiekty użytku publicznego. Katedra w Baezie została wybudowana w XIV wieku w stylu renesansowym z pozłacanym ołtarzem, a obok niej znajduje się fontanna w kształcie łuku tryumfalnego.

Ubeda, podobnie jak Baeza, uważana jest za perłę hiszpańskiego renesansu i razem z Baezą widnieje na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO od 2003 roku jako zespół zabytków. W Ubedzie do zespołu zabytków należy kościół *Sacra Capilla del Salvador del Mundo*, Pałac *de los Cobos*, Pałac Łańcuchów, a także Szpital Czcigodnych Starców. Kościół *Sacra Capilla del Salvador* odznacza się bogatym zdobieniem, szczególnie w budowie ołtarza, który nawiązuje do Ostatniej Wierzy, a na zewnątrz widoczna jest okazała kopuła wieńcząca całą budowlę (Ellingham, Fisher, Kenyon, Brown, 2003).

Miasto Granada w szczególności słynie z ufortyfikowanego zespołu pałacowo-ogrodowego Alhambra. Jest to pozostałość, która ukazuje arabską potęgę w XIII wieku. W skład zespołu pałacowego Alhambra wchodzi Cytadela (Alcazaba) wraz z czterema wieżami obserwacyjnymi, główny pałac Alhambry – Alkazar, w którym znajduje się słynny Dziedziniec Lwów. Dziedziniec ten otoczony jest 124 kolumnami, a w jego centralnej części znajduje się Fontanna Lwów. Fenomen Alhambry wynika z jej ogromnej wartości estetycznej, jest ona przyozdobiona elementami dekoracyjnymi, tj. malowidłami ściennymi, płytkami ceramicznymi *azulejos*, stalaktytowymi sklepieniami i licznymi arkadowymi kolumnami. Do zespołu Alhambry należą też ogrody Generalife. Ich główną część stanowi basen o podłużnym kształcie, który jest otoczony rosnącymi kwiatami i krzewami. Alhambra wraz z ogrodami Generalife znajdują się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO (Olchowik-Adamowska, Stettner-Stefańska, Ławecki, 2004).

Sewilla to stolica autonomicznego regionu Andaluzji, ostoja kultury i tradycji hiszpańskiej. Za czasów panowania Maurów na terenie Andaluzji powstał Alkazar, czyli ufortyfikowana rezydencja, która ówczesnie spełniała funkcje obronne. Alkazar został wybudowany głównie w stylu gotyckim i *mudejar*, ale można też spotkać elementy zaczerpnięte z renesansu, manieryzmu i baroku. Najpopularniejszym miejscem Alkazaru jest Dziedziniec Dziewic. Oprócz Alkazaru warto odwiedzić sewilską Katedrę, która uważana jest za jeden z największych kościołów na całym świecie. Budowę Katedry Najświętszej Marii Panny rozpoczęto w XIII wieku i poddawano ją licznym przebudowom. Obecnie Katedra podzielona jest na pięć naw i kaplicę. Wewnątrz można podziwiać obrazy Goi, Zurbarana, Murillo, a także grobowiec Krzysztofa Kolumba. Tuż przy Katedrze znajduje się wieża La Giralda, która jest pozostałością po muzułmańskim panowaniu. La Giralda wcześniej pełniła funkcję minaretu. Nieopodal Katedry i La Giralda widnieje Główne Archiwum Indii, w którym przechowywane są ważne informacje dotyczące czasów kolonialnych i handlu zamorskiego. Wszystkie trzy zabytki Sewilli zostały wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. (Długosz, 2017).

Miasto Kordoba uważane jest za perłę architektury Maurów, ze względu na olbrzymi meczet, który został wybudowany w 785 roku. Ważnym elementem wnętrza meczetu jest 850 kolumn, które grupują ogromną salę przeznaczoną do modlitwy na dziewiętnaście naw. Kolumny są pozostałościami po dawnych kulturach, m.in. Rzymian i Wizygotów. W 1984 roku zespół zabytkowy Kordoby został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

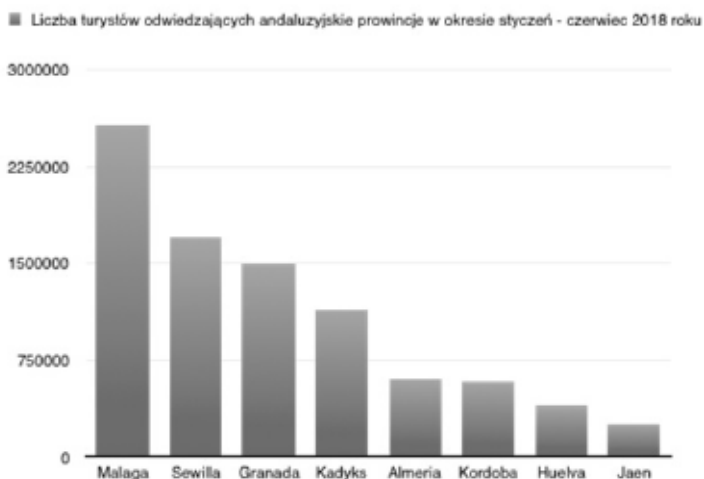
W niedalekiej odległości od Kordoby znajdują się ruiny zespołu pałacowego Medina Azahara. Za czasów panowania Maurów pałac uchodził za symbol siły, potęgi i wielkości kalifa Abd ar-Rahmana III, który zlecił jego budowę. Na jego polecenie wewnątrz pałacu wybudowano liczne fontanny, które były wykonane ze złota i srebra. Zamek z biegiem lat i tracił na wartości, był coraz bardziej zaniedbany i ostatecznie został obrabowany i doszczętnie zniszczony przez Berberów. Ruiny tego zespołu pałacowego zostały wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w 2018 roku.

Ruch turystyczny w Andaluzji w 2017 i 2018 roku

Dane opublikowane przez *Junta de Andalucía* pokazują, że rok 2017 był dla turystyki andaluzyjskiej bardzo udany, gdyż łącznie odwiedziło ją 29,7 mln osób. Najczęściej byli to obywatele Francji (prawie 846 tys. podróżujących), Stanów Zjednoczonych (527,6 tys. podróżujących), Włoch (niemalże 501 tys. podróżujących), Holandii (418 tys. podróżujących) oraz Belgii (prawie 274 tys. podróżujących).

W okresie styczeń–czerwiec 2018 roku do Andaluzji przybyło 10,3 mln osób, a największa liczba odwiedzających pochodziła dokładnie z tych samych państw co w 2017 roku. Liczba udzielonych noclegów w tym czasie sięga prawie 30 mln, co daje Andaluzji trzecie miejsce w Hiszpanii w rankingu zaraz po Wyspach Kanaryjskich i Balearach, które udzieliły odpowiednio 47,7 mln i 31,4 mln noclegów.

Najczęściej odwiedzanymi andaluzyjskimi prowincjami w 2018 roku są: Malaga (3,2 mln osób odwiedzających), Sewilla (1,9 mln osób odwiedzających), Granada (1,7 mln osób odwiedzających) i Kadyks (1,3 mln osób odwiedzających). Znacznie mniej popularne są: Almeria (602 tys. osób odwiedzających), Kordoba (584 tys. osób odwiedzających), Huelva (402 tys. osób odwiedzających) i Jaen (256 tys. osób odwiedzających).

Ryc. 1. Liczba turystów odwiedzających andaluzyjskie prowincje w okresie styczeń–czerwiec 2018 roku

Źródło: www.juntadeandalucia.es/turismoymodeporte/publicaciones/estadisticas/reglado_ene-jun18.pdf

Porównanie profilu przeciętnego turysty odwiedzającego Andaluzję w 2010 i 2017 roku

Profil turysty, który odwiedza andaluzyjskie tereny nieznacznie uległa zmianie na przestrzeni siedmiu lat. Porównanie sylwetki zostało przedstawione na podstawie raportów z lat 2010 i 2017 opublikowanych przez instytucję *Junta de Andalucía*. W obu przypadkach kobiety chętniej odwiedzają Andaluzję. W 2010 roku stanowiły one 52,2% ogółu odwiedzających, a w 2017 – 51,9%. W 2010 roku średni wiek

turysty wahał się między 30 a 44 rokiem życia, a w 2017 roku najwięcej turystów przyjechało w wieku 45–64 lat, jednak należy wspomnieć, iż w tym roku odnotowano również wysoki odsetek osób w wieku między 30 a 44 rokiem życia. W 2010 roku 73,8% osób odwiedzających posiadało stałe zatrudnienie, a osoby studiujące lub uczące się stanowiły 15%. W 2017 roku procent osób pracujących zmalał do 64%. W 2010 i 2017 roku najczęściej wybieranym miejscem noclegowym były ośrodki hotelowe, jednak można zauważyć tendencję spadkową z 89,3% w 2010 roku do 63,3% w 2017 roku. Oznacza to, że turyści przybywający do Andaluzji coraz częściej decydują się na wypróbowanie innych, nowych miejsc noclegowych, a także pokazuje, że na przestrzeni lat rozwinęły się inne formy turystyki. Turystyka wypoczynkowa, mimo że nadal jest niezwykle popularna w tym regionie, zaczyna powoli tracić zainteresowanie wśród turystów. Najczęściej wybieranym środkiem transportu w 2010 i 2017 był samochód. Raporty zawierają informacje dotyczące czynników wpływających na wybór Andaluzji jako destynacji turystycznej. W 2010 roku 75,1% turystów przyjechało do Andaluzji ze względu na zabytki, w 2017 roku z powodu zabytków przyjechało 36,5% ogółu turystów i 27,7% ze względu na sprzyjający klimat. W 2010 roku 83,7% przyjezdnych turystów stwierdziło, że podczas pobytu w Andaluzji skupiło się na aspekcie kulturowym, a w 2017 47,1% turystów odpoczywało na plaży, 44,4% zwiedzało zabytki i muzea i 35,5% obserwowało i podziwiała naturę. W 2010 roku osoby odwiedzające przyznały Andaluzji 7,8 pkt na 10 pkt zwracając uwagę na jej niezwykle dziedzictwo kulturowe. W 2017 roku Andaluzja została oceniona na 8,3 pkt na 10 pkt i najlepiej oceniano porty i udogodnienia dla nurkowania oraz krajobraz i obszary chronione. W 2010 roku 32,4% osób odwiedzających powróciło do Andaluzji, w 2017 roku odsetek ten wzrósł do 55,1%, co równoznaczne jest z tym, że Andaluzja zyskuje na popularności i posiada coraz to więcej „stałych” odwiedzających.

Zakończenie

Hiszpania jest świadoma ogromnego potencjału jaki drzemie w Andaluzji, dlatego też polityka państwa jest silnie ukierunkowana na rozwój turystyki na tym obszarze. Nieustanna rozbudowa infrastruktury turystycznej, bogata kultura i silnie zakorzenione tradycje będą zawsze przyciągać turystów. Andaluzja to region, który prężnie rozwija swój sektor turystyczny. Ze względu na mocno zróżnicowany krajobraz stanowi ona jedną z najbardziej popularnych destynacji turystycznych w Hiszpanii wśród turystów z Francji, USA, Włoch czy Holandii. Obszar ten ma wiele do zaoferowania odwiedzającym. Dzięki swojej burzliwej i wielowiekowej historii region ten kształtował się pod wpływem wielu kultur. Z roku na rok odnotowuje się coraz to większą liczbę turystów odwiedzających Andaluzję, dlatego nie ulega wątpliwości to, że Andaluzja to istny raj dla turystów.

Literatura / References

- Długosz, Z. (2017). *Geograficzny leksykon miejsc i obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO*. Kraków: Attyka.
- Dobrzyński, R. (1977). *Hiszpania*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Ellingham, M., Fisher, J., Kenyon, G., Brown, J. (2003). *Praktyczny przewodnik – Hiszpania, część zachodnia*. Bielsko-Biała: Pascal.
- Gaworecki, W. (2007). *Turystyka*. Warszawa: PWE.
- Kaczmarek, A. (2014). *Wybrane czynniki rozwoju turystyki*. Katowice: Studia Ekonomiczne/Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.
- Olchowik-Adamowska, L., Stettner-Stefańska, B., Ławecki, T. (2004). *Podróż po krajach Unii Europejskiej*. Warszawa: Świat Książki.
- Przećławski, K. (1997). *Człowiek a turystyka. Zarys socjologii turystyki*. Kraków: Albis.
- Straszewicz, L. (1982). *Hiszpania*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Raporty Junta de Andalucía

www.andalucia.org/es/profesional/mercados-turisticos/
www.andalucia.org/media/tinyimages/file/perfil_prof_total_turistas_jul18.pdf
www.andalucia.org/media/tinyimages/file/perfil_prof_andaluces_jul18.pdf
www.andalucia.org/media/tinyimages/file/perfil_prof_extranjeros_jul18.pdf
www.andalucia.org/media/tinyimages/file/perfil_prof_otros_mercados_jul18.pdf
www.andalucia.org/media/tinyimages/file/perfil_prof_ciudad_jul18.pdf
www.juntadeandalucia.es/turismoydeporte/publicaciones/estadisticas/reglado_ene-jun18.pdf

Notka biograficzna o autorze: Klaudia Piasecka, absolwentka studiów licencjackich z zakresu turystyki i rekreacji oraz filologii hiszpańskiej na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie. Obecnie studentka studiów magisterskich na kierunku Filologia iberyjska na Uniwersytecie Warszawskim. Główne zainteresowania naukowe to turystyka kulturowa, turystyka w Hiszpanii, Andaluzja jako region wielokulturowy, turystyka w Ameryce Południowej.

Biographical note of author: Klaudia Piasecka, she has Bachelor's degree in tourism and recreation and in Spanish philology at the Pedagogical University in Krakow. Currently a student at Master's degree in Iberian philology on University of Warsaw. Her main academic interests are in cultural tourism, tourism in Spain, Andalusia as a multicultural region, tourism in South America.

e-mail: klaudiappe@gmail.com